

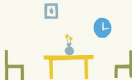
MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER

ŠVÉDSKE UMENIE SMRTEĽNE VÁŽNEHO UPRATOVANIA

Ako zbaviť seba a svoju rodinu života
plného neporiadku

MARGARETA
MAGNUSSONOVÁ

TATRAN

70

ROKOV

ŠVÉDSKE UMENIE SMRTEL'NE VÁŽNEHO UPRATOVANIA

*Ako seba a svoju rodinu oslobodiť
od života plného neporiadku*

MARGARETA MAGNUSSONOVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Margareta Magnusson:
THE GENTLE ART OF SWEDISH DEATH CLEANING,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Canongate Books Ltd, Edinburg,
Veľká Británia 2017,
preložila Zuzana Angelovičová.
Vyšlo v roku 70. výročia Vydavateľstva TATRAN, Bratislava 2018
ako 5158. publikácia.
Vydanie I.
Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval AldoDesign,
Bratislava.
Zodpovedná redaktorka Adriana Oravcová
Jazyková redaktorka Marta Bábiková
Technická redaktorka Eva Zdražilová
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačila CPI Moravia Books, Pohořelice.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © Margareta Magnusson, 2017
Translation © Zuzana Angelovičová 2018
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2018

ISBN 978-80-222-0917-5

Venujem svojim piatim deťom

„Ak si viete doma upratať, stane sa vám to jednou
z najupokojujúcejších činností
s nevyčísliteľným prínosom.“

LEONARD COHEN, *THE NEW YORKER*

OBSAH

PREDSLOV	11
SMRTELNÉ UPRATOVANIE NIE JE SMUTNÉ	13
Prečo píšem túto knihu	17
Vzácný čas a pomoc rodičom	18
Ako začať	23
Malá rada	25
Čo si nechať a čoho sa zbaviť	25
Triediť, triediť a triediť	26
Ešte viac organizácie	30
Hra na skrývačku nie je zábavná, ak ju hráte sami so sebou	31
Veľmi dobrý prístup	33
Šťastní ľudia	35
Druhý názor	36
Moje tretie smrteľne vážne upratovanie	37
Smrteľne vážne upratovanie osamote	39
Ako hovoriť o smrteľne vážnom upratovaní	41
Poznali Vikingovia skutočné tajomstvo smrteľne vážneho upratovania?	43
Rátajte len šťastné chvíle	44
Malý optimista	46
Ženská práca	47
Nezabúdajte na seba	48

Sťahovanie do menšieho	50
Zmapovanie nového bývania	52
Domov	53
O hromadení a iných veciach	55
<i>Veci</i>	55
<i>Oblečenie</i>	57
Poznámka k detskému oblečeniu	59
<i>Knihy</i>	61
Kuchyňa	63
<i>Kuchárske knihy a rodinné recepty</i>	66
Veci, veci, ach, tie veci	70
Ak máte tajomstvá, strážte si ich (alebo ako upratovať	
ukryté, nebezpečné alebo tajné veci)	71
Nástrahy mužských jaskýň	73
Nechcené darčeky	76
Zbierky, zberači a prehnané hromadenie	77
V záhrade	80
Domáce zvieratá	83
<i>Príbeh o Klumpedunsovi</i>	88
Konečne: fotografie	90
Veci, ktorých sa nemožno zbaviť	95
Škatuľa na vyhodenie	97
Korešpondencia a komunikácia	98
Písomnosti	101
Malý čierny zápisník	103
SMRTELNE VÁŽNE UPRATUJETE AJ (ALEBO HLAVNE!)	
PRE SEBA, ALE AJ PRE TÝCH, ČO PRÍDU PO VÁS	107
Príbeh jedného života	110
Čo bude potom?	111
PRÍLOHA: TRI BOHUSLÄNSKÉ RECEPTY OD ANDRÉY	113
POĎAKOVANIE	117
O AUTORKE	119

PREDSLOV

Jedno je isté – nebudeme tu večne. No ešte predtým než odídeme, sa môžeme pokúsiť urobiť takmer čokoľvek.

Túto knihu ste pravdepodobne dostali od jedného zo svojich detí alebo vám ju daroval niekto, kto je v podobnej situácii ako vy či ja. A možno ste si ju kúpili sami, lebo vás čímisi zaujala. Určite sa to nestalo len tak pre nič, za nič. Počas svojho života ste zhromaždili množstvo krásnych vecí. Vecí, ktoré vaša rodina neocení, ani sa o ne poriadne nepostará.

Ak dovolíte, rada by som vám pomohla, aby na vás vaši milovaní spomínali len a len v dobrom.

M. M.

SMRTELNÉ UPRATOVANIE NIE JE SMUTNÉ

Smrteľné upratovanie. V švédčine túto aktivitu nazývame *döstädning* – *dö* znamená smrť a *städning* upratovanie. Ide o odpratávanie nepotrebných vecí, organizáciu a upratovanie domova v období, keď cítite, že váš odchod z tohto sveta sa pomaly, ale isto blíži.

Musím vám o ňom porozprávať, lebo je veľmi dôležité. Možno vám dokonca budem vedieť aj poradiť, keďže tejto situácii budeme musieť skôr či neskôr čeliť všetci. A ak chceme svojim milovaným ušetriť drahocenný čas v dobe, keď tu už nebudeme, čeliť jej naozaj musíme.

Čo teda myslím pod *smrteľným upratovaním*? *Smrteľne vážne upratovanie*. Dôkladné pretriedenie celého svojho majetku a rozhodovanie o tom, ako sa zbaviť vecí, ktoré už nechcete. Len sa poobzerajte okolo seba. Značná časť vecí, ktoré vlastníte, sa vo vašom živote pravdepodobne povaľuje tak dlho, že ich alebo ich hodnotu už ani nevnímate.

Myslím, že termín *döstädning* je nový, ale činnosť,

ktorú opisuje, nová nie je. Označuje poriadne a dôkladné upratovanie a triedenie. Zahŕňa aj odpratanie časti vecí s cieľom zjednodušiť si život a zbaviť sa preplnenej domácnosti. Nemusí mať nič spoločné s vaším vekom alebo smrťou, ale často sa ich týka. Niekedy si však len uvedomíte, že už ani neviete zavrieť zásuvky či dvere na skriniach. V takej situácii jednoznačne treba konať, aj keby ste mali ešte len tridsať. Aj takéto upratovanie sa môže nazývať *döstädning*, hoci vás od smrti delí ešte mnoho, mnoho rokov.

Ženy podľa mňa odjakživa brali upratovanie *smrteľne vážne*, ale ženská práca vo všeobecnosti nie je v centre záujmu a zaslúžila by si oveľa viac ocenenia. Čo sa týka *posmrtného* upratovania, v mojej a predchádzajúcej generácii ho vykonávali hlavne ženy, ktoré prežili svojich manželov a po ich smrti po nich museli upratať. Potom zvyčajne upratovali aj svoje veci, aby mali pred odchodom z tohto sveta všetko na poriadku. Zvyčajne sa hovorí „upratať *po* sebe“, ale tu hovoríme o podivuhodnej situácii, v ktorej upratujeme *pred* sebou... pred svojou smrťou.

Niektorí ľudia sa so smrťou nevedia zmieriť. A práve po nich zvyčajne ostáva poriadny chaos. Vari si nemysleli, že sú nesmrteľní?

Mnohé deti v dospelom veku nechcú so svojimi rodičmi preberať otázky smrti. Ale nemali by sa toho báť, lebo my všetci o nej musíme hovoriť. Ak je to príliš citlivá téma, práve smrteľne vážne upratovanie

môže byť prvým krokom, ktorý ju odľahčí a otvorí potrebnú diskusiu.

Nedávno som synovi spomenula, že smrteľne vážne upratujem a píšem o tom knihu. Pýtal sa, či bude tá kniha smutná a či mi pri jej písaní nie je clivo.

Ale nie, vravím mu. Ani upratovanie, ani písanie vôbec nie je smutné.

Niekedy mám zlý pocit, že si dostatočne nevážim veci, ktorých sa chcem zbaviť. Niektoré z nich predsa boli užitočné. Ale prišla som na to, že ak s nimi ešte naposledy strávim trochu času a až potom sa ich zbavím, budem mať čistejšie svedomie. Každý predmet má svoju históriu, ktorá niekedy prináša príjemné spomienky. Keď som bola mladšia, nemala som čas posediť si nad nejakou vecou a popremýšľať o tom, čo pre mňa znamená, odkiaľ ju mám a ako som sa k nej dostala. Rozdiel medzi smrteľne vážnym upratovaním a obyčajným veľkým upratovaním spočíva práve v ich trvaní. Smrteľne vážne upratovanie nie je len o utieraní prachu či umývaní podlahy, ale o trvalom zorganizovaní všetkého navôkol, čo vám v konečnom dôsledku zjednoduší každodenný život.

Ak teraz nepobehujem po Štokholme a neužívam si všetko, čo mesto ponúka, mám dostatok času vychutnávať si všetko, čo ponúka môj byt – obraz môjho života.

Svet nám nerobí len radosť. Pravidelne počúvame o povodniach, výbuchoch sopiek, zemetraseniach, požiaroch či vojnách. Zo správ alebo novín som nie-

kedy smutná. Ak by som zlo vo svete nemohla vyvážiť dobrými priateľmi, časom stráveným v prírode, hudbou, peknými vecami či vychutnávaním si maličkostí, ako napríklad pekný slnečný deň (čo v našej severskej klíme nie je až taká bežná vec), moja radosť zo života by asi povädla.

Nikdy v živote by som nechcela napísať niečo smutné, lebo vo svete je aj tak priveľa smútku. Preto dúfam, že slová a myšlienky v tejto knihe vám pomôžu, potešia vás a možno chvíľami aj pobavia.

Vlastné smrteľne vážne upratovanie môže byť vskutku ťažké. Možno sa z nejakého dôvodu musíte presťahovať do menšieho bytu, možno ste sa zrazu ocitli bez partnera alebo sa musíte odsťahovať do domova dôchodcov. Takéto situácie sa môžu prihodiť každému z nás.

Vytriediť si všetky veci, spomínať na to, kedy ste tú-ktorú naposledy použili, a s niektorými sa možno dokonca aj rozlúčiť, môže byť nesmierne ťažké. Ľudia totiž neradi vyhadzujú. Radšej hromadia.

Iným som s posmrtným upratovaním pomáhala toľkokrát, že si ani nechcem predstaviť, že by niekto mal takto upratovať po mne.

Hovorím vám, keď sa niekto pominie, veci sú dosť chaotické aj bez upratovania a triedenia. Iste ste počuli príbehy o súrodencoch, ktorí sa rozháдали pre majetok po rodičoch. Nemusí sa to diať. Naštrbeným rodinným vzťahom sa vyhnute práve včasným plánovaním.

Mala som krásny náramok, ktorý mama pred rokmi dostala od otca. V závete mi ho odkázala. Ak som

sa chcela vyhnúť budúcim roztržkám medzi deťmi, najjednoduchšie bolo predať ho. Myslím, že to bol skutočne dobrý nápad.

Keď som im o tom neskôr povedala, moje rozhodnutie im vyhovovalo. Každé z nich už malo niečo na pamiatku po starých rodičoch. A náramok bol predsa môj, takže som s ním mohla ľubovoľne naložiť. Diskutovať s mojimi piatimi deťmi o tom, čo urobiť s jedným náramkom, podľa mňa nemalo zmysel. Bola by to strata vzácneho času. Smrteľne vážne upratovanie je práve o šetrení vzácneho času.

PREČO PÍŠEM TÚTO KNIHU

Mám niečo medzi osemdesiatimi a sto rokmi. Myslím si, že v tomto veku je mojou povinnosťou posunúť svoje skúsenosti ďalej. Som presvedčená, že všetci by mali poznať filozofiu v pozadí smrteľne vážneho upratovania, a to bez ohľadu na to, či starnú vaši rodičia alebo priatelia, alebo či vy sami cítite, že nastal čas začať smrteľne vážne upratovať.

Počas svojho života som sa sedemnásťkrát sťahovala – po Švédsku alebo do zahraničia –, takže v súvislosti s triedením, vyhadzovaním alebo odkladaním

vecí by som naozaj mala vedieť, o čom rozprávam. Rovnaké pravidlá platia pri odchode do iného domu, inej krajiny alebo z tohto sveta.

Zdá sa, že posmrtné upratovanie väčšinou vykonávajú ženy, lebo žijú dlhšie ako ich manželia alebo partneri. Niekedy, ako aj v mojej rodine, je to však naopak – sám ostal môj otec.

Ak niekto roky žije v dome, ktorý využívali a navštevovali aj deti, dospelí, príbuzní či hostia, často má toľko povinností, že jednoducho nemá čas myslieť na vytrieďovanie vecí, ktoré sa v ňom nachádzajú.

Majetok sa potom počas rokov rozmnoží, ani sa ne-
nazdáte. Situácia sa zrazu vymkne spod kontroly a do-
lahne na vás váha všetkých tých vecí.

Ukonanosť z vecí, ktoré vlastníte, sa môže objaviť len tak z ničoho nič, zo dňa na deň. Ak niekto zruší víkendovú návštevu či večeru, namiesto sklamania cítite vďačnosť, lebo ste príliš unavení na to, aby ste pred príchodom hostí poupratovali. Problém spočíva práve v množstve vecí, ktoré vlastníte a ktorými sa musíte zaoberať. Nadišiel čas zmeniť spôsob života. Nikdy nie je neskoro!

VZÁCNY ČAS A POMOC RODIČOM

Všetko je dnes úplne iné ako v mojej mladosti, hoci nevravím, že lepšie. Životné tempo je nesmierne rýchle a mladé rodiny si svoj život musia napláňovať do

posledného detailu, aby mali čas na to, čo je pre nich najdôležitejšie.

Nemyslite si, že niekto si bude chcieť (alebo môcť) vyhradiť čas, aby sa postaral o veci, na ktoré ste si nenášli čas vy. Nehádzte im to na plecia, nepotešia sa, ani ak vás majú skutočne radi.

Pri vypratávaní rodičovského bytu po maminej smrti som po prvý raz prišla do kontaktu s posmrtným upratovaním. Rodičia boli spolu štyridsaťšesť rokov a otec pri sťahovaní sa do menšieho bytu nezládal urobiť všetko sám. Spoločne sme vybrali veci, ktoré si chcel nechať – nábytok, bielizeň, domáce potreby, obrazy a rôzne drobnosti na spríjemnenie a zútlulenie nového domova.

Mama bola veľmi poriadna, múdra a praktická žena. Už nejaký čas bola chorá a podľa mňa cítila, že jej neostáva veľa času, a preto začala včas plánovať.

Počas vypratávania ich domova som na oblečení a rôznych predmetoch nachádzala odkazy – drobné správy a ručne písané pokyny, ktoré určovali, čo sa s nimi má urobiť. Niektoré balíky mali ísť na charitu, zopár kníh som mala vrátiť pôvodným majiteľom. Starý jazdecký odev mal poputovať, podľa lístočka pripnutého na chlopni saka, do historického múzea. Mama tam uviedla aj meno človeka, ktorého mám v múzeu kontaktovať.

Pokyny neboli adresované priamo mne, ale aj tak mi boli útechou. Cítila som, že mama stojí po mojom boku. Sama urobila časť práce, ktorá nás čakala po jej